

'NIEMAND WIL TERUG, DE VOORDELEN ZIJN GROTER'

Recht doen aan moderne tijden

De Sterrenschool is het hele jaar open en kent flexibele schoolvakanties.

Het aanpassen van de schooltijden stemt over het algemeen tot tevredenheid bij de betrokkenen, blijkt uit recente onderzoeken.

Het effect op de resultaten is nog niet gemeten, maar lijkt ook positief en zeker is dat ze in elk geval niet achteruit gaan.

“Dat een effectievere leertijd tot betere opbrengsten leidt, lijkt me logisch.”

TEKST DANIËLLA VAN 'T ERVE

Onrust in de klas, organisatorische chaos en onvermijdelijk kwaliteitsverlies. Er zijn nogal wat vooroordelen waartegen de zeven scholen die sinds 2011 meedoen aan het experiment 'Flexibele schooltijden' moeten opboksen (zie kader voor de modellen). Het blijkt nog te vroeg voor keiharde conclusies, maar van de genoemde negatieve effecten is in de eerste monitors in elk geval geen sprake. Sterker, veel betrokkenen zijn enthousiast over het effect op de onderwijskwaliteit. Bovendien blijken de scholen meer onderwijstijd te gebruiken dan formeel verplicht. “Hiermee gaat flexibiliteit voor ouders hand in hand met een belangrijk instrument om de onderwijskwaliteit te waarborgen”, schrijft voormalig minister Van Bijsterveldt verheugd.

De Sterrenschool in Apeldoorn is een van de pioniers. Hans van der Most opende de deuren al ver voor het experiment van start ging. Als kersverse directeur kreeg hij in 2009 de opdracht om een nieuw profiel te kiezen, om de terugloop van het aantal leerlingen te keren. Het concept van de Sterrenschool sprak het team meteen aan. In anderhalf jaar tijd stond de organisatie: open van 7 tot 19 uur, continuooster, de keuze uit vier of vijf dagen naar school en flexibele schoolvakanties. Nog voor de school van start gingen waren er al 25 extra aanmeldingen. Na drie jaar zijn er 125 leerlingen en de school groeit nog steeds. “Met flexibele tijden doet een school recht aan de moderne maatschappij”, verklaart Van der Most.

Vakantiepuzzel

Van organisatorische chaos die aan het loslaten van de vaste vakanties zou kleven, is niets gebleken. Twee keer per jaar leggen ouders hun vakantie vast en ook de medewerkers geven dan hun voorkeur door. Van der Most: “Het is een redelijke puzzel, maar die is goed te doen door het registratiesysteem dat hiervoor is ontwikkeld. Het lukt niet

altijd om aan de wensen van het personeel tegemoet te komen, maar dat is niet anders dan bij de politie of Albert Heijn.”

Het effect van andere tijden op de resultaten is niet te meten, alleen al omdat de school nu andere typen ouders trekt. Van der Most: “De vrees van de inspectie dat resultaten zouden kelderen door de wisseling van leerkrachten is in elk geval ongegrond. Kinderen krijgen een eigen leerlijn, waarin rekening wordt gehouden met vakanties. En juist vanwege de flexibele vakanties zijn er soms minder kinderen op school, waardoor leerkrachten meer tijd hebben voor individuele aandacht.”

Favoriet

Het aanpassen van schooltijden is sinds 2006 al eenvoudiger door de wet Flexibilisering schooltijden. Deze zet een streep door het verschil aan lestijden voor de bovenbouw en onderbouw en maakt het voor scholen in het primair onderwijs mogelijk om een andere indeling te kiezen. Uit een steekproef van DUO Onderwijsonderzoek onder bijna vijfhonderd directeuren (januari 2012), blijkt dat een kwart van de basisscholen al is overgegaan op andere tijden en dat een derde dit van plan is. Favoriet is het 'Hoorns model', waarin de lestijden voor alle groepen gelijkgetrokken zijn en kinderen zowel de woensdag- als

‘HET LUKT NIET ALTIJD OM AAN DE WENSEN VAN HET PERSONEEL TEGEMOET TE KOMEN, MAAR DAT IS NIET ANDERS DAN BIJ DE POLITIE OF ALBERT HEIJN’

de vrijdagmiddag vrij zijn. Ook het continuooster is gewild, waardoor kinderen eerder vrij zijn door een korte lunchpauze op school. Opvallend is dat deze veel gebruikte modellen volgens het onderzoek niet als beste worden gezien. Het 5-gelijke-dagenmodel komt namelijk als beste uit de bus voor leerlingen, leerkrachten én schoolmanagement, terwijl het 7-tot-7 model/integrale kindcentra als beste voor ouders wordt gezien. Het bioritme-model zou het beste zijn voor leerlingen, maar wordt in de praktijk nauwelijks gebruikt.

Stijgende lijn

De Schatkaart in Delft startte in 2008 met het bioritme-model, juist vanwege de overtuiging dat het het beste model voor leerlingen is. Locatiedirecteur Marlieke Leeuwenburgh: “Resultaten zijn altijd afhankelijk van de instroom, maar ik zie een stijgende lijn in de bovenbouw.” De dag begint rustig met activiteiten naar keuze. Tussen 10 en 12.15 uur geeft de leerkracht korte

‘DE VREES VAN DE INSPECTIE DAT RESULTATEN ZOUDEN KELDEREN DOOR DE WISSELING VAN LEERKRACHTEN IS ONGEGROND’

instructie in kleine groepjes en krijgen leerlingen nieuwe lesstof aangereikt. ‘s Middags passen de kinderen de nieuwe kennis en vaardigheden toe. De school is open van 8.30 tot 12.15 en van 13.30 tot 15.30, de woensdagmiddag is vrij. Sinds mei 2011 zit de school in een nieuw gebouw in een wijk in aanbouw, met de mogelijkheid om door te groeien tot tweehonderd leerlingen (nu 54). Met meer leerlingen is er meer budget en dus meer mogelijkheden. Zo hoopt Leeuwenburgh in de toekomst op een langere pauze met cultuur- en sportactiviteiten tot 14.30 en een schooldag tot 16.30. “We hebben heel goed in kaart wat een leerling nodig heeft, ouders zijn tevreden en het model werpt zijn vruchten af. Als we gaan groeien komt dit model nog meer tot zijn recht.” Behalve dat scholen het model niet kennen (onbekend maakt onbemind), heeft Leeuwenburgh geen idee waarom andere scholen niet kiezen voor het bioritme-model. “Elke school zou dit model zonder al te veel problemen kunnen invoeren en het levert alleen maar voordelen op.”

Overstappen

Veel scholen zijn van plan om over te stappen op het 5-gelijke dagenmodel, blijkt onder andere uit de steekproef van DUO Onderwijsonderzoek. Het grote verschil met een continuooster is het wegvallen van de vrije woensdag- of vrijdagmiddag. Obs het Slingertouw in Heerenveen telt 340 leerlingen en voerde in 2011 het 5-gelijke-dagenmodel in. Directeur Bennie van der Schaaf zocht een oplossing voor het tekort aan overblijfvrijwilligers. ‘Als je een continuooster invoert, ben ik weg’, reageerden sommige leerkrachten meteen. “Het continuooster heeft een negatieve klank van altijd maar door, door, door”, verklaart hij. “Bij het 5-gelijke dagenmodel heb je ook een kortere lunchpauze, maar de voordelen zijn uiteindelijk groter.”

De school is open van 8.30 tot 14 uur. Dit brengt volgens de directeur meer rust en een effectievere leertijd, omdat kinderen gewoon op school hun boterham met de leerkracht in de klas eten. “Je bent geen tijd kwijt aan het blussen van brandjes ontstaan in de pauze, voor je het weet ben je weer aan het werk.”

Van elkaar leren

Wat zo’n aaneengesloten schooldag voor leerlingen betekent, is nog niet onderzocht. Tegenstanders zeggen dat met name jonge kinderen meer en langere rustpauzes nodig hebben. Van der Schaaf van het Slingertouw merkt echter dat kinderen zich makkelijk aanpassen. “Ze zijn heel positief, ze zeggen: ‘Heerlijk we zijn nu elke middag vrij.’”

Bij het 5-gelijke dagenmodel is sprake van een kortere lunchpauze, waarin de kinderen gewoon op school hun boterham in de klas eten. Verschil met het continuooster is het wegvallen van de vrije woensdag- of vrijdagmiddag.

Maar hét grote voordeel van het 5-gelijkedagenrooster is volgens de directeur de tijd voor samenwerkend leren. Na schooltijd pauzeren de leerkrachten gezamenlijk en kunnen daarna samen aan de slag, terwijl er ook nog tijd overblijft voor nakijkwerk. Van der Schaaf: “We hebben eindelijk echt tijd om samen een nieuwe methode te kiezen of om van elkaar te leren. Niemand wil terug, de voordelen zijn groter.”

Welke invloed de andere tijden hebben op de kwaliteit van het onderwijs, is volgens de directeur lastig te zeggen. “Maar het lijkt me logisch dat als de leertijd effectiever wordt als de kwaliteit en de opbrengsten beter worden. Onze resultaten waren goed en zijn dat nog steeds.”

Ouders

Scholen die over willen gaan op andere tijden, raadt Van der Schaaf aan om de verplichte enquête onder ouders zo eenduidig mogelijk te houden. “De vraag is waarom je je tijden wilt aanpassen. Als het merendeel van de ouders en leerkrachten aangeeft niet te willen overstappen, moet je er simpelweg niet aan beginnen.”

‘WE HEBBEN EINDELIJK ECHT TIJD OM SAMEN EEN NIEUWE METHODE TE KIEZEN OF OM VAN ELKAAR TE LEREN’

Uit alle onderzoeken blijkt echter dat ouders over het algemeen zeer tevreden zijn over de nieuwe schooltijden, omdat ze hun werk en gezinsleven beter kunnen organiseren, minder stress ervaren en meer tijd hebben voor hun kinderen. “Een hogere tevredenheid van ouders is ook een opbrengst”, benadrukt AVS-adviseur Paul van Lent, samensteller van het net verschenen boekje ‘Naar andere schooltijden, en dan?’. Het succes valt of staat bij wat ouders willen. “Als je niet naar je klanten luistert en klompen gaat verkopen terwijl ze kaplaarzen willen, dan raak je ze kwijt. Zo is het ook met andere schooltijden.” |

MEER WETEN?

‘Naar andere schooltijden, en dan?’ is een handreiking voor schoolleiders die overwegen over te stappen op andere schooltijden. Naast informatie over de verschillende mogelijkheden en de financiële en juridische consequenties, bevat het boekje ook een handig stappenplan.

Bestellen kan via www.avs.nl/vereniging/

publicatiesenproducten/publicaties.

Bioritme-school De Schatkamer in Delft

EEN FLEXROOSTER: DRIE MODELLEN

Inmiddels doen er vijf extra scholen mee aan het experiment ‘Flexibele onderwijstijden’ dat loopt tot augustus 2014 en zijn er drie modellen ontwikkeld voor flexibele schooltijden in het basisonderwijs. Het gaat om:

Het 5-gelijke-dagenmodel

- elke dag heeft dezelfde begin- en eindtijd
- geen vrije woensdag- of vrijdagmiddag
- korte lunchpauze met leerkrachten in de klas
- naschoolse opvang sluit direct aan op de lessen
- leerkrachten gebruiken de lange middagen voor overleg, lesvoorbereiding en bijscholing
- gaat verder dan het continurooster dat wel de middagpauze verkort, maar vasthoudt aan de vrije woensdagmiddag

Het bioritme-model

- het leren volgt het bioritme van kinderen (’s ochtends opdoen van kennis en vaardigheden, ’s middags het toepassen ervan)
- extra lange middagpauze (twee tot tweeënhalf uur) met sport, cultuur en andere activiteiten, verzorgd door de kinderopvang
- leerkrachten kunnen deze pauze gebruiken voor voorbereiding, vergadering en bijscholing
- naschoolse opvang sluit direct aan indien nodig

Het 7 tot 7-model of integraal kindcentrum

- hele jaar open, flexibele schoolvakanties
- een team van medewerkers vanuit verschillende disciplines
- aaneengesloten programma van onderwijs en naschoolse activiteiten
- onderwijs op maat
- eenduidig pedagogisch beleid

Bij het ‘Hoorns model’ (alle dagen gelijke tijden, woensdag- en vrijdagmiddag vrij) en het continurooster vallen de andere schooltijden binnen de huidige wetgeving.